

AKTIVNOSTI HRVATSKOG DRUŠTVA UČITELJA I PROFESORA NJEMAČKOG JEZIKA U UVJETIMA KRIZE UZROKOVANE KORONOM

U NOVIM UVJETIMA NA NOV NAČIN

Niti jedan drugi nastavnik, kao što je to slučaj s nastavnicima njemačkog, talijanskog ili francuskog jezika, ne odlazi na svoje radno mjesto, u svoju školu s pitanjem hoće li imati dovoljan broj učenika, hoće li uopće još postojati određeni razred ili odgojno-obrazovna skupina za nastavu stranog jezika, hoće li na početku nove školske godine imati puno zaduženje ili će morati tražiti radno mjesto na još jednoj ili više škola...

Kad su krajem 2019. počele opsežne pripreme 28. godišnjeg znanstveno-stručnog skupa Hrvatskog društva učitelja i profesora njemačkog jezika, nitko nije mogao slutiti da će umjesto dugoročnog i sustavnog planiranja uskoro nastupiti uvjeti u kojima se traže fleksibilnost, snalaženje i alternativna rješenja. Skup se trebao održati na Filozofskom fakultetu u Zagrebu krajem listopada i započeti proslavom 50. obljetnice osnivanja Međunarodnog društva profesora njemačkog jezika (*MDV - Internationaler Deutschlehrerinnen und Deutschlehrerverband*) koje je osnovano upravo u Zagrebu na Zagrebačkom sveučilištu. Budući da godišnji skupovi Hrvatskog društva učitelja i profesora njemačkog jezika u pravilu okupljaju 200 i više sudionika, jetos je odlučeno da u novim epidemiološkim uvjetima održavanje planiranog skupa uz sudjelovanje visokih uzvanika iz raznih dijelova svijeta nije moguće.

VIRTUALNO OKRUŽJE KAO IZLAZ

Virtualni je prostor gotovo preko noći postao mjesto komunikacije i aktivnosti nastavnika njemačkog jezika i to ne samo u njihovoj nastavnoj svakodnevnici, nego i u radu njihove strukovne udruge. Kako bi se osigurala pravna opstojnost i kontinuitet u radu Društva, 24. listopada održana je izborna skupština u sklopu koje je prvi put tijekom 28 godina postojanja uspješno održano *online* glasanje za novo Predsjedništvo i Nadzorni odbor Društva. U novom četverogodišnjem mandatu o aktivnostima Društva brinut će članovi Predsjedništva Dragana Franičić, Ida Globočnik, Ivana Matić i Adam Vuk, tajnica dr. sc. Inja Skender Libhard i predsjednica dr. sc. Irena Horvatić Bilčić te članice Nadzornog odbora, Danijela Fičko, Lidija Elegar Jukić i Sandra Maglov.

NOVE INICIJATIVE U ZAHTEJVNIM VREMENIMA

S posebnim zadovoljstvom Skupština je pozdravila i potvrdila osnivanje novog ogranka Društva – Ogranak Koprivnica, što je rezultat inicijative petnaestak nastavnika njemačkog jezika u osnovnim i srednjim školama Koprivničko-križevačke županije. Društvo sada regionalno djeluje u ukupno sedam ogranka: Istra, Koprivnica, Osijek, Rijeka, Varaždin, Split i Zadar. Na pojedinom području može pomoći u rješavanju specifičnih pitanja vezanih za odabir stranih jezika, s naglaskom na njemačkom jeziku, i podržati brojne hvaljevrijedne aktivnosti kojima se promiče vrijednost znanja stranih jezika. To su događanja vezana za Europski dan jezika, natjecanja u pjevanju na njemačkom jeziku, kazališne igre za predškolski i školski uzrast, učeničke razmjene i partnerstva, projekti na kojima zajednički rade

Primjer projektne skupine iz Ivanca

NAPISALA
dr. sc. Irena Horvatić Bilčić

učenici osnovnih i srednjih škola. Primjer je takvog projekta i projekt „Jačanja hrvatske obrazovne vertikale vezano za kontinuitet učenja njemačkog jezika“, koji okuplja 19 škola u sedam gradova diljem Hrvatske i čiju je važnost prepoznalo Ministarstvo vanjskih poslova Savezne Republike Njemačke i financiralo ga iznosom većim od deset tisuća eura.

STRUČNO USAVRŠAVANJE ZA SVE ZINTERESIRANE

Sudionicima virtualnog skupa ponuden je program stručnog usavršavanja za članove Društva, ali i za sve zainteresirane sudionike, od odgojitelja i odgojitelja u vrtićima koji rade u programima ranog učenja njemačkog jezika do nastavnika u osnovnim i srednjim školama te na sveučilišnoj razini. Ova prva *online* edukacija na državnoj razini u gotovo tri desetljeća rada Društva okupila je 350 sudionika iz cijele Hrvatske i inozemstva te povećala dostupnost stručnog usavršavanja u usporedbi s klasičnim oblikom skupa koji

zabijeva i veće troškove i putovanje na određenu lokaciju. Tema skupa je bila odgovor na izazove oblikovanja nastave njemačkoga jezika u trenutku kad se odlazak u razred više ne može smatrati jednim nastavnim okruženjem

– *Nastava njemačkoga u novim uvjetima. Između nastave u razredu i online faza, resursi i mogućnosti. (DaF-Unterricht unter neuen Rahmenbedingungen. Zwischen Präsenz- und Onlinephasen. Ressourcen und Möglichkeiten.)*. U okviru teme tijekom šest sati rada u virtualnom okruženju izlagali su renomirani stručnjaci. U prvom bloku André Moeller, voditelj obrazovnih programa njemačkog medijskog servisa *Deutsche Welle*, predstavio je multimedijске sadržaje i popratne zadatke prikladne za rad na daljinu (mobilni *online* tečaj *Nicos Weg* i učenje njemačkoga uz pomoć vijesti). Potom je Yvonne Kliez, stručnjakinja za nastavu Goethe-Instituta, predstavila sadržaje za različite ciljne skupine od predškolske do srednjoškolske razine. Treći je prilog pripremila hrvatska stručnjakinja dr. sc. Irena Lasić koja je svoje dugogodišnje autorsko iskustvo primijenila i na izradu videolekcija za njemački jezik, kao jednog od resursa koje Ministarstvo obrazovanja nudi za pojedine faze *online* nastave.

Ovo prvo *online* stručno usavršavanje pozdravile su i podržale partnerske institucije Hrvatskog društva učitelja i profesora njemačkog jezika: Veleposlanstvo SRNJ u RH koje je predstavljala referentica za kulturu, Kathrin Kovacic, Veleposlanstvo Republike Austrije u čije se ime veleposlanik, njegova ekscelencija dr. Josef Marko Wulketich, osobno obratio sudionicima i izrazio podršku da ustraju u svojoj nastavničkoj ulozi unatoč otežanim okolnostima jer na taj način ne pridonose samo razvoju jezičnih znanja učenika, već i općem razumijevanju i suradnji naših dviju partnerskih država.

U ime Goethe-Instituta sudionike je pozdravila voditeljica Jezičnog odjela i znanjica ravnateljica Instituta Kristine Petrušić, a Agenciju za odgoj i obrazovanje predstavljao je savjetnik za njemački jezik, Marko Javorina.

IZMEDU USTRAJNOSTI I OPSTANKA

Ustrajnost i velik broj sudionika u novom obliku višesatnog stručnog usavršavanja pokazali su da uz pronalaženje alternativnih rješenja otežavajuće okolnosti mogu dovesti do pozitivnih rezultata. Nadalje, skup je pokazao da velik broj nastavnika angažirano radi i ne samo na osmišljavanju svoje nastave u novim uvjetima, već i na vlastitom cjeloživotnom obrazovanju. Istodobno njihovo profesionalno okruženje postaje sve složenije i dovodi u pitanje samu opstojnost predmeta za koji su kvalificirani i koji poučavaju. Niti jedan drugi nastavnik, kao što je to slučaj s nastavnicima njemačkog, tali-

Deutsch zum Mithemen

dw.com/nico =>
learnrgerman.dw.com =>

dw.com/deutschlernen

Primjer
online
sadržaja
za učenje
njemačkoga
u ponudi
medijskog
servisa
Deutsche
Welle

janskog ili francuskog jezika, ne odlazi na svoje radno mjesto, u svoju školu s pitanjem hoće li imati dovoljan broj učenika, hoće li uopće još postojati određeni razred ili odgojno-obrazovna skupina, hoće li na početku nove školske godine imati puno zaduženje ili će morati tražiti radno mjesto na još jednoj ili više škola...

Položaj stranih jezika u hrvatskom obrazovnom sustavu već je godinama izuzetno složen, osobito takozvanih drugih ili tercijarnih stranih jezika u koje se ubrajaju svi jezici nakon prvoga stranog jezika, najčešće engleskoga. Činjenica da je engleski na globalnoj razini, pa tako i u Hrvatskoj, postao dominantan strani jezik neosporna je i nitko ne dvoji o važnosti poznavanja tog jezika, no zabrinjava spoznaja da se gubi svijest o važnosti učenja i drugih stranih jezika. U Europi se već godinama promovira koncept takozvane prave višjezičnosti koja uz materniski jezik uključuje poznavanje još minimalno dvaju stranih jezika, ali čini se da se u hrvatskoj obrazovnoj praksi izgubila ona stara mudrosti: *Quot linguaes calles, tot homines valet – Koliko jezika govoriš, toliko vrijediš.*

Hrvatski obrazovni sustav može biti ponosan na činjenicu da je još 90-tih godina prošlog stoljeća zahvaljujući hrvatskim stručnjacima uvedeno rano učenje stranih jezika već u prvi razred osnovne škole, no na provedbenoj razini postoji niz slabih točaka koje nadležno Ministarstvo već godinama ne uspijeva riješiti. Većina naputaka iz Ministarstva obrazovanja dolazi u obliku preporuke, a onda ravnatelj, roditelji i sami učenici kreiraju gotovo u svakoj školi drukčiju obrazovnu politiku vezanu za strane jezike. Iako je zamisljeno da u prvom razredu učenici mogu birati svoj prvi strani jezik između više ponuđenih jezika, u većini škola to je dominantno engleski jezik pa čak i onda kad se upisuje veći broj paralelnih razreda nove generacije prvašića. Godinama se apelira da Ministarstvo treba donijeti odluke koje će omogućiti realizaciju višjezične ponude već od prvog razreda.

Status drugoga stranog jezika koji se počinje učiti od četvrtog razreda status je izbornog predmeta, a praksa pokazuje da taj status negativno utječe na kontinuitet u učenju, na ozbiljnost u pristupu učenika predmetu koji je izboran i na kvalitetu rada koju nije moguće osigurati ako se nastava drugoga stranog jezika organizira u suprotnoj smjeni, u velikim skupinama, a učenici se u svakom trenutku mogu odlučiti da više ne žele pohađati njemački ili neki drugi strani jezik kao izborni predmet te se ispisuju jer im to zakonska regulativa omogućuje.

Hrvatsko društvo učitelja i profesora njemačkog jezika u komunikaciji s Ministarstvom, školama i drugim obrazovnim institucijama godinama upozorava na navedene probleme. Paralelno radi na osvajavanju roditelja i ravnatelja osnovnih škola o tome da je u ranoj fazi obrazovanja potrebno stvoriti dobru osnovu za razvoj višjezične kompeten-

cije učenika. U tu su svrhu do sada objavljena već tri izdanja informativne brosure *Njemački otvara mnoga vrata*. Brošura donosi pozitivna iskustva o brojnim mogućnostima u području obrazovanja, zapošljavanja i međusobnog razumijevanja zahvaljujući poznavanju jezika koji je toliko važan s obzirom na hrvatsku povijest, tradiciju, gospodarske i kulturne veze sa zemljama njemačkoga govornog područja. Brošura je namijenjena roditeljima kako bi donijeli promišljeniju odluku o odabiru jezika, odnosno izbornih predmeta za svoje dijete, ravnateljima kako bi uložili dodatne napore u organiziranju jezične ponude u svojim školama te cjelokupnoj zainteresiranoj javnosti. Brošuru mogu naručiti nastavnici i ravnatelji škola u svrhu informiranja roditelja u postupku upisa učenika u prvi razred ili donošenja odluke o drugom stranom jeziku u četvrtom razredu. Do svibnja ove godine unatoč pandemijskim uvjetima školama je dostavljeno oko 700 primjeraka brosure.

URUŠAVA SE OBRAZOVNA VERTIKALA

Od ove školske godine uvođenje informatike kao izbornog predmeta u 5. i 6. razredu dodatno je otežalo situaciju glede stranih jezika pa se bitno manji broj učenika odlučio za njemački kao izborni predmet. U nekim školama broj učenika gotovo je prepolovljen. U obrazovnoj vertikali to znači da će se svakvo negativno stanje glede stranih jezika u osnovnoj školi prelići i na srednjoškolsku razinu. I prije ove situacije broj učenika koji dolaze u srednju školu nakon što su u osnovnoj školi učili njemački, a žele ga nastaviti učiti na naprednoj razini, bio je zabrinjavajuće nizak, dok se u sljedećem petogodišnjem razdoblju može očekivati da takvih učenika s prijelazom u srednju školu više neće biti. Stoga je žurno potrebno poduzeti odgovarajuće mjere koje uključuju uvođenje dvaju obveznih stranih jezika u obvezno osnovnoškolsko obrazovanje. Broj pristupnika i razina znanja na ispitu državne mature, kad je riječ o njemačkom

OD OVE ŠKOLSKE GODINE UVOĐENJE INFORMATIKE KAO IZBORNOG I OBVEZATNOG PREDMETA DODATNO JE OTEŽALO GLEDE STRANIH JEZIKA PA SE BITNO MANJI BROJ UČENIKA ODLUČIO ZA NJEMAČKI KAO IZBORNI PREDMET. U NEKIM ŠKOLAMA BROJ UČENIKA GOTOVO JE PREPOLOVLJEN. U OBRAZOVNOJ VERTIKALI TO ZNAČI DA ĆE SE OVAKVO NEGATIVNO STANJE GLEDE STRANIH JEZIKA U OSNOVNOJ ŠKOLI PRELITI I NA SREDNJOŠKOLSKU RAZINU

jeziku, još su jedan od pokazatelja negativne tendencije u višjezičnoj kompetenciji hrvatskih učenika. Na vrhu obrazovne piramide na sveučilišnoj razini stanje, očekivano, i ne može biti bolje. Na Sveučilištu u Osijeku i na Sveučilištu u Zadru na početku ove akademske godine ostala su nepopunjena mjesta na studiju germanistike. Na ostalim sveučilištima kvote se popunjavaju zahvaljujući bitnom spuštanju upisnih kriterija, a sve to dovodi do toga da je ovu akademsku godinu na svim hrvatskim sveučilištima zajedno započelo oko 200 studenta germanistike. Kad je riječ o nefilološkim fakultetima, tu je znanje stranih jezika na vrlo niskoj cijeni. Mali je broj fakulteta koji uzimaju u obzir znanje stranih jezika prilikom upisa na fakultet, osobito drugih stranih jezika osim engleskoga, a i onih koji uviđaju važnost poznavanja jezika struke te u svojim programima nude odgovarajuće kolegije jezika struke.

Tako se vertikala u hrvatskom obrazovnom sustavu po pitanju stranih jezika urušava od dna i vrha, a sve to u zemlji znanja, zemlji članici Europske unije koja bi se trebala ne samo deklarativno, nego stvarno zasnivati na preporukama i standardima donesenim na europskoj razini. Jedan je od takvih primjera i najnovija *Preporuka Vijeća Europske unije o sveobuhvatnom pristupu poučavanju i učenju jezika* (8138/19) iz svibnja 2019. koju je usvojila i Republika Hrvatska i temeljem koje je bivša ministrica obrazovanja Blaženka Divjak dva puta uputila apel ravnateljima osnovnih i srednjih škola te tražila promjenu pristupa radi implementiranja preporuke, no nažalost u posljednje dvije škoške godine nije došlo do bitnih pomaka.

DVA OBVEZATNA STRANA JEZIKA STRATEŠKA SU ODLUKA

S obzirom na praćenje situacije u razdoblju dužem od deset godina i jasne naznake negativnih trendova u postignućima hrvatskih učenika u području višjezične kompetencije, Hrvatsko društvo učitelja i profesora njemačkog jezika i ovim putem poziva nadležno Ministarstvo da razmotri provođenje mjera i preduvjeta za obvezno učenje dvaju stranih jezika tijekom obveznog osnovnoškolskog obrazovanja. Analizu stanja i prijedlog kratkoročnih i srednjoročnih mjera Društvo je u Ministarstvu iznijelo još u ožujku 2019. na okruglom stolu pod naslovom *Učenje i poučavanje stranih jezika u hrvatskom obrazovnom sustavu*. Stavljamo da je žurno potrebno reagirati i zaustaviti daljnji negativni trend te osigurati da hrvatski učenici, građani Europske unije stvarno, a ne deklarativno odrastaju u društva koje cijeni znanje, koje cijeni ne samo njihove kompetencije iz područja STEM-a, već i njihovu jezičnu kompetenciju na materniskom i stranim jezicima. Uvođenje dvaju obveznih stranih jezika bitna je strateška odluka, od izuzetnog značaja za školovanje kvalificirane radne snage u hrvatskom gospodarstvu, s naglaskom na turizmu, te za razvoj daljnje gospodarske i kulturne suradnje sa zemljama njemačkoga govornog područja, a i šire.

Članovi Društva koji su inicirali osnivanje novog Ogranka Koprivnica